

FELTSZENTSÉG

FORRÁSA...

IRTA:
P. BIRÓ FERENC S. J.

BUDAPEST, 1942
KORDA R. T. KIADÁSA

ÉLETSZENTSÉG FORRÁSA...

IRTA:

P. BIRÓ FERENC S. J.

BUDAPEST, 1943

K O R D A R. T. K I A D Á S A

Nr. 970|1942. Imprimi potest. Budapestini, die 8. Nov. 1942.
Paulus Napholcz S. J. Praep. Prov. Hungariae. — Nihil
obstat. Dr. Stephanus Kosztolányi censor dioecesanus.
Nr. 9186|1942. Imprimatur. Strigonii, die 14. Nov. 1942.
Dr. Joannes Drahos vicarius generalis.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest.

A Szentírás szerint való élet- szentség forrása: a szeretet a hősiességig . . .

„Mert mindkettőnknek (zsidóknak és pogányoknak) utat nyitott egy Lélek által az Atyához. Így tehát most már nem vagytok idegenek és jövevények, hanem a szentek polgártársai és az Isten házanépe.”
(Ef. 2, 18. 19.)

Juttassuk eszünkbe és szívleljük meg a fogadalmak által magunkra vállalt kötelességeinket s így buzgalmunkat felélesztve, azok hű teljesítésére újuljunk meg.

A fogadalmak letétele által *mi Istennek különös módon is házanépévé letünk.*

„Krisztus ellenben mint Fiú a saját háza fölött áll, — tanítja Szent Pál — (Zsid. 3, 6.) mely ház mi vagyunk.”
(U. o.)

„Ezért is, szent testvérek, részesei a mennyei hivatásnak, tekintetek a mi hitvallásunk követére és főpapjára, Jézusra!” — szólít fel minket Szent Pál (u. o. 1.). Mit látunk a mi Követünkön, Főpapunkon, Jézuson? — Ő szent, — a szentek Szentje — *mint az, aki a házat építette* — Isten. (U. o. 4.)

Ha tehát a szentek polgártársai és Isten házanépe vagyunk, sőt maga a „ház”, — akkor házanépi, családi kötelességeinket abba az egy szóba foglalhatjuk össze, hogy *legyünk mi is szentek*, mert szent a ház Atyja és Fia.

S ha az apostol tanítása szerint az életszentség pietásbeli általános kötelessége fennáll a zsidóságból és a pogányságból megtért keresztényekre nézve, mennyivel inkább mireánk, akiket a fogadalmak által *különösebben* vonzott a maga közelségébe, mind az Atya, mind a Fiú a Szentlélekben, sőt az ő *házanépe udvari embereivé, jejedelmeivé is* felkent minket.

Hallgassuk meg azért a Szentlélek szavát. Halljuk, miként tanít, buzdít minket az ő könyvében, a Szentírásban az életszentségre. Azután szóljon szívünkhöz Istennek — a Jézustársaságában

levő házanépéből — egyik fia, Szent Alajos. Tőle tanuljuk meg azt, amin az életszentség mint sarkon fordul meg s amiben ő kiváló példát ad.

Feljegyzéseim szerint 1912 június 17-én, Jézus Szíve ünnepének nyolcada alatt, beszélnem kellett a budapesti templomunkban. S ekkor a sok munka szorongatásai között tanulmányoztam a Szentírást, főleg az apostolok leveleit, az életszentségre való tanítás, buzdítás szempontjából.

Úgy találtam, hogy ezek a Szentlélek-től felvilágosodott és csalhatatlan tanítást adó férfiak, a híveket életszentségre buzdítják vagy mint szenteket szólítják.

Szent Pál apostol a rómaiakhoz írt levelében tízszer, az első korinthusi levélben tizenegyszer, a másik levélben hétszer, az efezusiakhoz írt levélben tizennégszer, a filippiekhez négyszer, a kolosszeiekhez hatszor, a tesszaloniakaiakhoz címzett első levélben nyolcszor, Filemonhoz kétszer, Péter első levelében hétszer, második levelében kétszer; Szent Pál a zsidókhöz írt levelében négyszer, Szent Jakab kat. levelében

kétszer, Szent János első levelében egyszer; tehát összesen 78-szor.

A Szentírásból csak azokat a helyeket vettem tekintetbe, amelyek nemcsak a szentség tárgyáról tanítanak, hanem a „szent” szót magát is használják.

Az újszövetségi Szentírásban számtalan helyet találunk, amelyek a szentség tárgyi részét tanítják, nem említve a szent szót. Ezekben a helyeken az erkölcsi értelemben vett életszentséget úgy állítja oda a Szentlélek, hogy az az Isten parancsainak betartásában van. A tökéletesebb életszentség pedig az evangéliumi tanácsok követésében, nevezetesen a 3 legfőbb evangéliumi tanácsban: a szegénységben, tisztaságban, engedelmisségben rejlik. Mindkettő azonban — mind a parancsok betartása, mind az evangéliumi tanácsok követése a főparancs által, az Isten és a felebarát tökéletes szeretete által lesz „kiválóbb út” (I Kor. 12, 31.), „jobb aján-dék” (u. o.), „minden törvény egybefoglalása” (Róm. 13, 9.), „az összes parancsok teljessége” (u. o.), „a tökéletesség köteléke” (Kol. 3, 12—15.). Különben „semmi vagyok”, „mitsem használ nekem” Szent Pál szerint; ha minden

egyébbel bírok is. Aranyszájú Szent János magyarázata szerint pedig: „*Aki igazán szeret, az minden erényt, mégpedig tökéletes módon fog gyakorolni; szeretet nélkül pedig nincs igazi erény.*”

Ily tárgyi értelemben vett életszentségről igen sűrűn ír főleg Szent János, mind az evangéliumában, mind a leveleiben.

A szentségnek általánosan megrajzolt képe mellett azonban gyakran mutat az Irás részletes képet is.

Amikor a Szentírás nevén nevezi meg a szentséget, vagy tárgyi értelemben szólva arról, részletesebben is felsorolja az életszentséget alkotó erényeket, akkor pl. így tanít:

„Igy tehát kérlek titeket, én, aki fogoly vagyok az Úrban, éljetek méltó módon ahhoz a hivatáshoz, melyet nyertetek.” S ez a hivatáshoz méltó járás-kezelés, cselekvés és életmód ugyan mit követel?

Ezeket: *„Szívleljétek el egymást szeretettel, igyekeztél megőrizni az egyetértést a béke kötelékével.”* (Ef. 4, 2—3.)

„Kövessétek tehát, mint kedvelt gyermekek, az Isten példáját: s éljetek sze-

retetben, amikép Krisztus is szeretett minket s odaadta magát érettünk áldozatul az Istennek."

A szent imádságról sem feledkezik el a Szentlélek: „Magatok közt zoltárokat, szent dalokat és lelki énekeket mondjatok, énekeljetek és zengedeztetek szívetekben az Úrnak. Adjatok hálát mindenkor mindenért a mi Urunk Jézus Krisztusnak nevében az Istennek és Atyának."

„Engedelmeskedjetek egymásnak Krisztus félelmében." (Ef. 5.) Az efezusi hívek elé állított életszentség képe ez.

A filippi híveknek küldött képe az életszentségnek hasonló az előbbihez, csak a színezése kedvesebb, meghatóbb.

„Tegyétek teljessé az örömet azazal, hogy egyetértők vagytok, egyazon szeretetetek van, és egyakaratók s egyérzésűek vagytok. Ne tegyetek semmit se versengésből, sem hiú dicsőségvágyból, hanem alázatosságból kiki köztetek tekintse a másikat fölöttösének. Egyiketek se tartsa azt a szeme előtt, ami az övé, hanem azt, ami a másé." (Fil. 2.) S ugyan miért? Egyesegyedül az Úr Jézus szeretetéért, ki Isten létére emberré lett, kiüresítette

magát s engedelmes volt a keresztnek haláláig.

Ó mily egyszerű, könnyed, kedves, vonzó képe ez az életszentségnek!

A legrészletesebb képét kapták Szent Páltól a kolosszai hívek. Így fest:

„Sanyargassátok tehát tagjaitokat, melyek földiek... vegyétek tehát magatokra, mint az Istennek szent és kedves választottjai, az irgalom indulatát, a jóságot, az alázatosságot, a szelídséget és a béketűrést; szenvedjétek el egymást és bocsássatok meg egymásnak, ha egyiknek panasza van a másik ellen. Amikép az Úr is megbocsátott nektek, éppúgy ti is. Mindezek fölött pedig szeretetetek legyen, mert ez a tökéletességnek köteléke.

Minden bölcseséggel tanítsátok és intsétek egymást, zsoltárokkal, szent dalokkal, lelki énekekkel és hálaadás-sal énekeljétek szívből az Istennek.

Asszonyok! engedelmeskedjétek férjeteeknek, amikép illik az Úrban!

Férflak! szeressétek feleségeteket s ne legyetek kemények irántuk.

Gyermekek! fogadjatok szót mindenben szüleiteknek, mert ez kedves az Úrnak.

Atyák! ne keltsétek fel a haragot gyermekeitekben, hogy kedvüket ne veszítsék.

Szolgák! engedelmeskedjetez mindenben test szerinti uraitoknak, de ne látszatra szolgáljatok, mintha emberek kedvét keresnétek, hanem egyenes szívvel az Úr félelmében. Amit tesztek, mindent szívből cselekedjetez, mintha az Úrnak és nem embereknek tennétek, hiszen tudjátok, hogy az Úrtól megkapjátok jutalmul az örökséget. Az Úr Krisztusnak szolgáljatok.

Urak! adjátok meg a szolgálóknak azt, ami jogos és méltányos, hiszen tudjátok, hogy nektek is van Uratok a mennyben.

Beszédetek legyen mindig kedves, sóval ízesített s tudjátok, miképen kell kinek-kinek megfelelnetek.” (Kol. 3. és 4. fejezet.)

S ezeket az erényeket a Szentlélek nemcsak közönséges, hanem tökéletes, hősi fokban is megköveteli a hívektől, odamutatva Szent Pál ujjával a „hitnek szerzőjére és bevégzőjére, Jézusra, aki az előtte levő öröm helyett keresztet szenvedett, nem törődván a gyalázattal; és Isten trónjának jobbán ül. Gon-

doljatok hát arra, aki a bűnösök részéről maga ellen ily nagy ellenmondást szenvedett el, hogy ne lankadjatok el, és ne csüggedjetelek lelketekben. Mert még nem álltatok ellen vérig a bűn ellen vívott harcban.” (Zsid. 12, 2—4.)

Nemde élesek, az eleven életet vagdaló szavak ezek, vért is követelők!

Vagy az a másik igen szép, de igen nehéz tanítás, amely visszhangja az Úr első szavának a keresztről. „Áldjátok azokat, akik üldöznek titeket, áldjátok és ne átkozzátok.

Hanem ha ellenséged éhezik, adj neki enni, ha szomjazik, adj neki italt. Mert ha ezt míveled, eleven parazsat gyűjtesz a fejére.

Ne hagyj magad legyőzni a rossztól, te győzd le a rosszat jóval.” (Róm. 12, 14. 20. 21.)

Ezt a tanítást be kell fogadnia Isten egész házanépének, de mennyivel inkább az udvari embereknek, hogy tökéletesek legyenek, mint az ő Atyjuk az égben tökéletes. S épp nekünk mennyi alkalmunk volna ezt a szeretetet gyakorolni!

A szeretet mártíromságát, a halált is követeli a Szentlélek Szent János által.

„Abban ismertük meg az Isten szeretetét, hogy ő életét adta miérettünk; tehát nekünk is kell életünket adnunk testvéreinkért.” (I Ján. 3, 16.)

Még különösebb hősie szeretettel is találkozunk, amely alacsonyságának mélységével versenyezni képes a szeretet mártíromságának magasságával. Egy bűnös rabszolgával azonosítja magát Szent Pál; az egész világon ünnevelt nagy Szent Pál oly semmivé lesz, mint egy rabszolga. Filemon egyik oldalon, középen a rabszolga Onezimus, a másik oldalon Szent Pál — ez a való kép, Krisztus szociológiája. Ezt így festette meg az öreg Szent Pál a börtönben:

„Ezért, ámbár a Krisztus Jézusba vetett nagy bizodalomnál fogva meg is parancsolhatnám neked azt, ami való a szeretetnél fogva, mivel hogy ilyen vagy, inkább kérlek én, mint az öreg, jelenleg Jézus Krisztusért meg is bilincselt Pál.

Kérlek pedig fiamért, kit bilincseimben nemzettem, Onezimusért, ki egykoron haszontalan volt számodra, most azonban számodra is, számomra is hasz-

nos. Visszaküldöttem hozzád: fogadd úgy, mint szívemet.

Szerettem volna magamnál tartani, hogy helyetted szolgáljon nékem az evangéliumért szenvedett bilincseimben, de elhatározásod nélkül semmit sem akartam cselekedni, hogy jótéteményed ne kényszerből menjen végbe, hanem önként. Hiszen talán éppen azért távozott el tőled egy időre, hogy visszakapjad mindörökre: már nem mint rabszolgát, hanem rabszolga helyett mint szeretett testvért, ki nekem nagyon is az, de mennyivel inkább néked az, a test szerint is, s az Úr szerint is.

Azért ha társadnak tartasz, fogadd úgy, mint magamat. Ha pedig valamivel megkárosított vagy tartozik, énnékem tudd be — én, Pál, sajátkezűleg írom: én térítem meg — hogy ne is mondjam neked, hogy te tenmagaddal is nekem tartozol. Bizony, Testvér! Hasznodat akarom venni az Úrban, enyhítsd meg szívemet az Úrban!

Engedelmisségedben bízva írtam néked: tudom, te többet is fogsz tenni annál, amit mondok." (Filemonhoz írt levélből.)

Ha Szent Pál egyebet nem is írt vol-

na, ebből az egyből tökéletesen megismerhetjük, hogy ő az Úr Jézus hű és nagy, szent tanítványa. Az Úr Szíve volt a tékozló emberiség tékozló fiaival, Szent Pál szíve pedig a bűnös és a büntetéstől való félelem miatt urától megszökött rabszolga Onezimussal.

Az erényes, a tökéletes, a szent életet szemünk elé állítottam annak a könyvnek néhány tanításával, amelyről Szent Ágoston vallja: „Annyit tudhat az ember többé-kevésbé bölcsen szólni, amennyit a Szentírásban többé-kevésbé előrehaladt.”

A Szentírásban megrajzolt képe a szentségnek pedig tökéletesen olyan, mint az Úr Szívének a képe. A képen ott van a kereszt, a töviskoszorú, a tátongó seb, azonban ez mind ég, lángol, ragyog a Szív vérpiros szeretet színében s abban elmerül. Azaz, minden a szeretet s ha van is kereszt, töviskoszorú, sajtó szívseb, azokat is magába veszi a kegyelemszerző imádság... fölemésztí a szeretet.

„Ubi amator, non laboratur,
Et si labor, ipse labor amator.”

„Ahol szeretet van, ott nincs szenvedés,
vagy ha van is szenvedés, szeretik a
[szenvedést.]”

Nyilvánvaló, hogy a Szentírás által előadott *életszentség hajtó, belső ereje* a Szentírás értelmében — a mi Urunk Jézus Krisztus példájának mindeneket felülmúló ismerete és szeretete. Két dolgozó karja pedig — mi?

Az egyik az Úr mindenható kegyelme. Ezt megszerezhetjük, mivel *„a Lélek is segítségére van erőtelenségünknek, mert nem tudjuk, mikép kell kérnünk, amit kérünk; de maga a Lélek jár közbe értünk szavakba nem foglalható sóhajtasokkal”*, határtalanul bízva abban, *„Ki testének napjaiban imáit és könyörgéseit nagy kiáltással és könnyhullatással bemutatván Annak, aki őt megszabadíthatta a haláltól, meghallgattatott az ő hódolatáért.”* (I Tim. 2, 8.; Róm. 8, 26.; Zsid. 5, 7.)

Az apostolok írásaiban több mint hetvenszer kér mennyei Atyánk az égből és parancsolja, hogy szentek legyünk mi, az ő házanépe. Nem volna-e erre legjobb válasz az a szívből fakadó alázatos és hő buzgalom, hogy naponta

legalább hetvenszer „tisztá kezét emeljük fel az imádságra”. (I Tim. 2, 8.) Mi Atyánk, tégy engem szentté, tégy minket, a te házadnépét — szentekké!

Az életszentség *másik* dolgozó karja a kegyelemszerző *önmegtagadás*, mely — határozottan, bátran, hidegen, nyugodtan, de vígan is — kész vágni, valahányszor az indifferencia nyugalmaiban a célt célbavettük. Sokféleképen, újra és újra hangoztatják az apostolok az önmegtagadást. Mindezek a tanítások azonban csak körülírásai az Úr tanításának: *„Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel naponta keresztjét és kövessen engem! „Aki nem mond le mindenről, nem lehet az én tanítványom.”* A mondottakból nyilvánvaló, hogy Isten házanépe ráismer a Szentírás által adott életszentségben a maga életszentségére. Felismeri, hogy önmegtagadás, imádság azért van, hogy az Úr Jézust jobban megismerjem, szeressem, kövessem teljes hasonlóságban.

Az életszentség két dolgozó karja: az imádság és önmegtagadás hamar ellan-
kad és tétlenül heverni fog, ha —
amint már mondtam — igaz erőt,

kedvet, örömet nem merit Jézus Krisztus mindenekfelett való ismeretéből és szeretetéből.

Épp ezt, épp ezt akarja megcsinálni a lelkekben az Úr Jézus Krisztus Szíve tisztelete bévülről értve s erre utal Szent Alajos megható és hősiek példája is, aki nem ugyan névleg, de annál inkább volt tevőlegesen Jézus Szívének kedvelője.

Szent Alajos belsejét tárja elénk az a kép, amelyben látjuk őt, amint a feszületet kezében tartja s azt arca, ajka, szeme oly közelségébe hozza, hogy szinte belémerül, egybeforr vele. Ez a kép kifejezi az Irás szavainak megvalósulását Szent Alajosban: „*Dilectus meus mihi et ego illi.*” — „*Enyém a kedvesem és én az övé.*” (Énekek éneke 2, 16. v. ö. II Kor. 2, 15—17.) — Mi által? A szeretet által.

A jog és igazság alapján lett ugyan az Ige testté. De hogy az istállóba került, hogy 30 éven át a műhely alacsonyágában dolgozott, hogy a megfeszítés kimondhatatlan szenvedését vállalta, ezt a jog és igazság elégtételül nem követelte, ezt csak a *szeretet* okozta. Csakis ezáltal az önfeláldozó

szerepet által lett Ő a miénk, s ettől a szeretettől elbűvölten lettek az emberek is az övéi, akik ezt a szeretetet szívvel hiszik és értik.

Ebbe a szeretetbe elmélyedve meghatottan tanítja az Apostol: „Dilexit me et tradidit semetipsum pro me.” „Szeretett engem és magát adta értem.”

Ez a megváltó, azaz helyettesítő, kiengesztelő szeretet hatotta meg Szent Alajost is. Ez irányította a felé az élet felé, amelyet már kint a világban gyakorolt, a szeretetben tökéletesített s a pestises betegek ápolásának keresztfáján megkoronázott ifjú élete feláldozásával.

Igen, Szent Alajosnak csakúgy, mint minden szentnek, sőt minden valamiképen nagyobb embernek is megvan a tulajdonsága, hogy nyom nélkül nem akar élni, közönséges és tucatember nem tud lenni, hanem nagy akar lenni. Lelki nagysága kiképzésében és megvalósításában megvan az az állandó és központi életfelfogása, amely egy eszmét, bármibe kerüljön is az, okvetlenül keresztül akar vinni. Akár sikerül ez az eszme, akár nem, de az mindenkor sikerül, hogy az eszméért való szent és

csökönnyös küzdelem árán a küzdő ember tiszteletet parancsoló hős lesz, a lelki nagyság magaslatára feljut, vezérszemélyiséggé alakul.

Azért helyesen mondja P. *Roothaan*: „A szentek épp azáltal lettek szentekké, hogy az örök igazságok ragyogását elméjükben folyton mint jelenlevő valóságot megőrizték.” Isten segítő kegyelmével ez a ragyogás hathatósan lendítette is őket, hogy életük összes körülményeiben azokhoz szabják cselekedeteiket. Mi kicsinyke lelkek pedig vagy nem törjük eléggé magunkat, hogy az igazságok ragyogásával beteljünk, vagy ha Isten kegyelme fellángolt is bennünk, hamar elfeledjük azt s a verőfényből visszahullunk a közönséges élet szürkületébe. Oh és hányszor ismétlődik ez meg nálunk állhatatlan kis embereknél!

A szentek azonban az Istentől kapott tüzes nyilakat okvetlenül meg akarván őrizni, mintegy egységes nyalábbá kötötték azokat vagy egy gyúpontra gyűjtötték össze az égi sugarakat. Egy célpontra, egy eszmére irányítottak mindent, s ezen egy cél és eszme szolgálatára ú. n. jelszavakat készítettek maguk-

nak, amelyeket szüntelenül ismételve, mintegy arany-sarkantyúkkal űzték magukat előre, állandóan és állhatatosan előre.

Mi dolgozott Szent Szaniszlóban? Megmondja jelszava, amelyre életét rátette: Én nagyobbra születtem! Mitől égett Szent Ignác lelke? Kijelenti az ő csatakiáltása: Mindeneket Isten nagyobb dicsőségére! Mi tette Szent Alajost hőssé? Kijelenti e szavakba foglalt eszméje: Ugyan mi ez az örökkévalóság-hoz képest?!

Hatoljunk e szép dolgokba mélyebben bele!

Ha a szentjeink életét vezérlő gondolatokat, az ő jelszavaikat kezdettől fogva a kifejlődésig elemezzük, rájövünk, hogy azok mind az Úr Jézusnak mindent fölülmúló ismeretéből indultak ki, az ő kiválóbb szeretetéből táplálkoztak, s megérvén — az Úr Jézus-hoz tértek is vissza. Mindegyik szent az Úr egy-egy erényét kiválóbb módon megismervén és megszeretvén, azt addig gyakorolta, amíg hősi módon is gyakorolhatta. Így szentjeink a végtelen eszményképhez, Jézushoz legalább egy szempontból mentől hasonlóbakká

tették magukat, minthogy a gyarló és véges ember a végtelen szent Istent mindenben úgysem közelítheti meg.

Szent Alajost az Úr az ő megváltói, az ő kiengesztelő, másokért vezeklő szeretetével fogta meg. Legyen Szent Alajos hasonló Óhozzá, legyen engesztelő áldozat a viláért, a bűnösökért.

Tudjuk, ismerjük a XVI. század erkölcsi iszonyatosságát. Világiak és egyháziak, fent és lent kevés kivétellel, mily mély erkölcsi mocsárba sülyedtek le. Ebben a korban élt Szent Alajos. Milyen halással volt rá ez a fertőzött légkör, írásaiból tudjuk.

„Az ég oszlopai ledőltek, — jegyzi fel — ki biztosít arról, hogy kitartok? A világ most mély gonoszságban fekszik; ki fogja most megengesztelhetni a Mindenható haragját? A hívők egész életük nagy lanyhaságával elrabolják Isten dicsőségét, ki fogja ezt neki visszaadni... ilyen gondolatok gerjessenek bűnbánatra, Isten állandó szolgálatára.” (Bolland. 991. I. E.)

A világ bűneitől megterhelt s a keresztfán szenvedő és kiengesztelő áldozattá vált Jézus Krisztus húzta magá-

hoz Szent Alajost, ihlette szeretetével, hogy legyen hozzá hasonló s engesztelje vele együtt a világ bűneit.

A világ, az emberek megváltásának nagy gondolata ragadta meg az ifjú Szent Alajost. Valóban, a legnagyobb gondolat, amelynél nagyobbért az Istenember sem élt, sem nem szenvedett, sem meg nem halt. Az Istenember életcélja lett Szent Alajosé is. Az emberek megváltói szereteténél nincs nagyobb. Ez hevítette az Úr Szívét. Ez a szeretet szállt Szent Alajos szívébe is. Nem is hagyott békét előljáróinak, amíg meg nem engedték neki, hogy e nagy szeretet keresztfáján áldozza fel életét Mesterével. A pestis ölte meg, de a szeretet áldozta fel.

Megható, magasztos, szép, gyönyörűséges látvány, hogy ez az ifjú hogyan dobja a kiengesztelő szeretet oltárának tűzére fejedelmi koronáját, teste húsát, véré, rangját, hatalmát, nevét, — a végén életét is, egészen úgy, mint az Úr Krisztus az istállótól a gyalázat fájáig. De borzalmat keltő látvány is, ismét egészen úgy, mint az Úr Jézus Krisztusé. Nehezen? Bizonyára, mert érzékekkel bíró ember volt; de könnyen is,

Krisztus szerelme által, mert telisedetele volt szeretettel.

Ime, Isten házanépének egyik fia volt Szent Alajos! Kövessük, hogy szentek legyünk, mert Isten házanépének szentnek kell lennie! De nem tudjuk őt követni. Őt követni nem lehet. Csak egyben tán utána sántikálhatunk. Miben? Az elrejtett Szent Alajos a Gondviseléstől számára kijelölt területen nem kevésbé vezérlő személy, nem kevésbé nagy reformátor, nem kevésbé századokra kiható és irányító történelmi esemény, mint akár Xavéri Szent Ferenc, Szent István, mint maga Szent Ignác is a maga területén.

Az elrejtett szentséget Isten az őt megillető köztiszteletben részesítette. Megdicsőítette magánál az égben, úgy mint azokat, akik kifelé nagyobb dolgokat cselekedtek.

Hát ebben, ebben bícegjünk Szent Alajos után, melyet ő Krisztustól tanult, s amely sorainkból a legtöbbször is osztályrésze és életsora: hogy nem tágitunk a felfogásból, hogy csökönnyösen ragaszkodunk hozzá, ha belepusztulunk is, de nem

tágítunk abból, hogy ha kifelé tán még kevesebbet teszünk is, mint Szent Alajos — azonban elszánt, következetes, jellemes és kiengesztelő áldozatos szeretettel

megtesszük kötelességünket zokszó nélkül,

elviselünk mindent zokszó nélkül,
lemondunk és szenvedünk titkon zokszó nélkül,

Krisztus Szívét hordozzuk keblünkben zokszó nélkül.

Mert: diadalmas hitünk szerint mindent megtenni állhatatosan — annyi, mint Istent megdicsőíteni, a lelkeket üdvözíteni, kis Szent Alajosnak lenni. Amen.

Szent Alajos életszentségének forrása: az Úr Szívének kiengesztelő szeretete . . .

„Fiacskáim, ne szeressünk szóval, se nyelvvel, hanem cselekedettel és igazsággal.”
(I Ján. 3, 18.)

Immár hosszú idő óta a szeretetről szólok írásaimban. A szeretetről vagy egyenesen és kimondottan vagy — ha a beszéd tárgya más is — mégis valahogyan rákerül a sor a szeretetre is.

Miért írok így? Sok oka van ennek. Nem részletezem az okokat. E helyen egyet mégis csak felemlíték.

Valahogy eljutottam az élettapasztalat szükségességétől rákényszerítve s a magasabb kor tisztultabb látása által kijózanodva, ahová eljutott az öreg Szent János apostol és evangélista, — bocsánat a vakmerő összehasonlításért — aki folyton csak azt hajtogatta be-

szédeiben a szenthagyomány szerint:
„Fiacskáim, szeressétek egymást! Mert ha ez megtörténik, az elég.”

Mint a gyermek — tehetetlensége érzetében ösztönszerűleg a legjobbat teszi s abban boldog — csügg édesanyja és atyja szeretetén, úgy az élemedett, magaskorú ember is rájön tapasztalatai alapján, hogy ő is a szereteten csüggjön. Természetszerűleg megteszi azt, amit az Úr követel: *„Hacsak meg nem tértek és nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába!”*

A szeretet utáni vágy, a szeretet gyakorlata, a szeretetben való megnyugvás szinte szükségképpen odanevelt, hogy jobban belássuk, hogy a tökéletes szeretetben van az ember tökéletessége, életszentsége is. S a szeretet utáni vágygyal Isten és ember iránt, jobban előtérbe jut a vágy is, szentté lenni. Észre is vehették rajtam, hogy írásaimban és élőszóval is gyakran szóltam: *legyünk szentekké, legyenek szentek!*

Ugyancsak az élettapasztalat által képesül az ember olyan korban, amilyenben csekélységem van, arra is, hogy élesen látja a különbséget az *igazi szeretet* és a *hamis* között. Az igazit,

amely megnyugtat és boldogít és élet-szentségre emel, s a hamisat, amely undorral tölt el, piszkít és a bűnökbe húz le.

A hivatás nagy feladatát, ugyebár, Isten akaratából meg kell valósítanunk? Erre képesít minket úgy, mint Szent Alajost — az igazi, önfeláldozó szeretet. És csakis ez!

Csakis ez, mert a pokoltól való félelem csak azoktól a vastag hibáktól tart vissza, amelyek jog és igazság szerint a pokolba visznek. A szeretet jócselekedeteinek aranyláncolatát, amely a tökéletességet, a szentséget alkotja, összefűzni nem képes. S a pokoltól való félelemnek nem is ez a célja. Szent János is azért tanítja: *„A szeretetben nincs félelem, hanem a tökéletes szeretet kizárja a félelmet; mert a félelemmel gyötrellem jár; aki pedig fél, nem tökéletes a szeretetben.”* (I 4, 18.)

Szent Ignác a lelkigyakorlatokban tanítja, hogy a jobbak lelki életében a *fődolog a szeretet, csak kiegészítő eszköz a félelem*, az ellanyhulás esetére.

De vigyáznunk kell még a szeretet legszentebb érzelmeinek és legtökéletesebb, legfinomabb erényének gyakorla-

tában is, nehogy *önámításba* essünk és súlyos bűnök részeseivé legyünk. Mert van ám *hamis* szeretet is, mint van *hamis arany* is! S az *önámítás* annál könnyebben férközhetik ehhez az erényhez, mentől magasabb, finomabb s mentől átfogóbb az természeténél fogva, azaz minden parancsot, előírást, minden erényt önmagába foglal.

Szent János megadja az *igazi* szeretet tulajdonságait, s még tüzetesebben Szent Pál. De világosan folyik az a szeretet természetéből, pszichológiájából is.

A legtökéletesebb szeretet ugyanis a szerető személy *kilehellése, odaadása* összes javaival együtt a szeretett személynek. Tehát a szeretet törekvése direkte, egyenesen a szeretett személy javát nézi s eltekint attól, hogy az *vizsgálja-e* a szeretetet. Mert mihelyt ezt is egyenesen, direkte nézi és akarja a szerető személy, akkor már *önhaszon* is van szándékolva a szeretetben és a *juttatás is*. Így már nem az *igazi* tökéletes, önzetlen, tiszta szeretetről, hanem inkább az önmaga javát kereső szeretetről van szó.

Az *igazi* szeretet *szükséges* termé-

szete az *ingyen* szeretet, amilyen az Úré volt. — Ebből az is következik, hogy az igazi szeretet nem nézi még azt sem, hogy a saját szimpátiájával találkozik-e a szeretett személy, kielégíti-e a saját vonzalmát vagy antipátiával van-e iránta. Hiszen, ha e szerint történik a szeretet, már akkor is önző szeretet az: a maga örömét, érzékisége kielégítését keresi. Ettől is el kell az igazi szeretetnek tekintenie, mert a szeretés főindítóokának *Istennek* kell lennie, vagy a személyben az *isteni dolgoknak*, pl. hogy az képmása Istennek, az ő gyermeke, megváltott ember és hasonlók.

A pusztára szimpátián alapuló szeretet ellenkezik az Úr parancsával is, mert a parancs értelmében szeretnünk kell minden embert kivétel nélkül, még ellenségeinket is. Ez utóbbiakkal természetesen nem rokonszenvezünk; az emberek közül pedig igen sokkal, ha nem a legtöbbszörrel, szintén alig tudunk érzelmileg megegyezni. Az Úr Szíve is egészen más példát ad nekünk; hiszen ő a végtelen Szent! Végtelenül undorodván a bűntől, érzelmi szempontból ugyan kit szerethetne a halandók kö-

zül? De Ő különbséget tett a bűn és a szerencsétlen bűnös személye között s ebben látja Atyja thesaurusát, margaritháját, drachmáját, elveszett juhát stb., amelyet a bűnből és a kárhozatból mindenáron meg akar menteni. Az Úr Szívétől tanuljuk meg az igazi szeretetet, tekintet nélkül a rokon- vagy ellenszenvre.

Az igazi szeretet gyakorlásánál a rokon- és ellenszenv miatt főleg azoknak a személyeknek kell nagyon ügyelniök, akik természettől erős vagy gyengéd, bő érzelmekkel, dús képzelettel vannak megáldva. Ezek könnyen csalódnak és hamar válik szeretetük alacsony testi szeretetté. Ezeknek — igen tapadó szívük lévén — *elvként* kell elfogadniok azt, hogy ha gyöngéd szimpátiával kezdenek valakihez vagy valamihez vonzódni, rögtön parancsoljanak maguknak és vagy kerüljék az alkalmat okvetlenül, vagy ha nem lehet, nyomják el a vonzalmat kemény, katonás viselkedéssel. Főleg ne ragadjon szemük azon, ami vonz, mert biztosan lezuhanak, ha most mégoly magasán állanak is. Boldog, aki ezt hiszi és keményen megcselekszi!

Eddig a szeretet természetének elemzéséből vontuk le az igazi szeretet mi voltát. Most halljuk Szent János és Szent Pál tanítását.

„Fiacskáim, ne szeressünk szóval, se nyelvvel, hanem cselekedettel és igazsággal.” (I Ján. 3, 18.)

Hogyan értsük ezt? Ő maga megmondja a két előző vers tanításában.

„Abban ismertük meg az Isten szeretetét, hogy ő életét adta miérettünk; tehát nekünk is kell életünket adnunk testvéreinkért.” (I Ján. 3, 16.)

Tehát még azt is oda kell adni cselekedettel, ami legdrágább kincsünk: az életünket. Mennyivel inkább a kisebbeket. Mik ezek a kisebbek? Megmondja a következő vers:

„Aki bírja e világ javait és szűkölködni látja testvérét és elzárja előle szívét, hogyan marad meg abban az Isten szeretete?” (I Ján. 3, 17.)

Az igazi szeretet tehát a külső jótett, jócselekedet, adomány, még az élet feláldozásával is.

Mennyivel inkább meg kell tennie, megcselekednie az igaz szeretetnek azt, ami kisebbnek és könnyebbnek látszik: azt, ami belső jócselekedet, lelki jószág.

Erről ír Szent Pál nagyon komolyan az ő levelében. (I Kor. 13.) Aki a szeretetnek ott felsorolt 18 tulajdonságát megszívleli s lelkiismeretét megvizsgálja, vajjon bír-e ő a szeretet eme tulajdonságaival s aztán javulni akar és munkába fog, az hamar fogja tapasztalni, hogy az igazi szeretet cselekedet, kemény cselekedet, nagy, belső önfegyelmézést követel. Olvassák csak el ezt a fejezetet a 9. versig.

Tartok tőle, hogy — amikor a szeretetre buzdítok — úgy járok, mint jó Mesterem járt szerető Szívével.

Ime, Ő megható életpéldájával és kedves tanításával folyton kopogtat az emberek szívéen. Kéri, fogadják be a szeretetet és tegyék meg, mert ez a fő, a többi ebből folyik; gyakoroljanak is igaz szeretetet. És mégis... hol van, mily messze van az emberiség az igazi szeretet gyakorlásától, hol vannak még a nemesebbek, jobbak is! Időnkben még a Szent Szív tisztelete által is mentőszközül a szeretetet állította az Úr gondviselése, a szeretetlenség miatt szerencsétlen kor szeme és szíve elé. És mégis, hányadik ember eszmél, hányadik még azok közül is, akik a Szent

Szívet tisztelik! Hányadik veszi komolyan a főparancsot „cselekedettel és igazságban” és nem szeret-e inkább „szóval és nyelvvel?” Ámulva-bámulva nem ismerünk-e ilyeneket szép számban saját tapasztalatunkból felebarátaink sorából?

Miért van ez így? Isten tudja! De valóban érthetetlen. Hiszen *tulajdon szívünk természete* sem találhatja meg boldogságát másban, mint a szeretetben, az igaziban, mégpedig az Alkotó akaratából, aminthogy ő is csak a szeretetben végtelen boldog, mert „Isten a szeretet”. Mi ne legyünk ilyen értelmetlenek! Hanem szünös-szüntelen fohászodjunk: „Jézusom édes Szíve, add, hogy mindig jobban szeresselek!” „Jézus Szíve, hõn szeretlek, alázattal kérve-kérlek, jöjj szívembe, változtass át, hogy hasonló legyek Hozzád!” Esdekeljünk, hogy a Szentírásnak Jézus ajkára adott szavai megvalósuljanak rajtunk: „Tégy engem mint a pecsétet szívedre, mint a pecsétgyûrût kardra!” (Énekek éneke 8, 6.)

Ó, boldogság, ha Jézus belemélyed, — mint isteni pecsét — a szívekbe, hogy csak õt szeressék és senki mást, sem-

mi mást. Vagy ha szeretnek mást, mert kell, mert parancs, — hát szeretik, de csak Jézusért, Jézusban, Jézussal. Ó boldogságos, fürge munkásság az, ha Jézus lesz mint isteni pecsét karukon, hogy szeretetből csak érte, vele, benne dolgozzanak! Így valósul meg: „*Enyém a kedvesem és én az övé.*” (Énekek éneke 2, 16.)

Imádkozzanak sokat, hogy ez megtörténjék! Mert csak így tesznek szert az igazi szeretetre!

Az Énekek éneke könyvéből (8, 6. 7.) tanulják meg, hogy milyen igazán erős és igazán hős a szeretet. *Mert erős, mint a halál a szeretet; kemény, mint a pokol a buzgó szerelem, annak lobogása tűz és lángok lobogása. A vizek sokasága nem olthatja el a szeretetet és a folyóvizek nem boríthatják el azt (azaz a sok mindenféle csapás, szenvedés, kereszt, üldözés stb. felett áll a szeretet); ha az ember háza minden vagyonát adná is a szeretetért, megveti azt, mint semmiséget.* — Hallottad, jó Testvérem? Te odaadtad mindenedet, hát add oda rossz szenvedelmeidet, szokásaidat is — az önmegtagadásaidal. S önmegtagadásaidat semmibe se vedd

a szeretet boldogságáért. Ó, hogy is tudsz te panaszkodni, hogy is tudsz oly meg nem tagadott lenni? Látod, nincs még neked igaz szereteted, szíved: Jézus és a felebarátaid iránt!

Különös dolgot kell még szóvá tennem!

Vannak talán olyanok is, akik azért félnek teljes hangsúlyt helyezni mind a saját életükben, mind a másokéban a *főparancsra*, mert úgy vélekednek, hogy akkor csorbát szenved a tekintély tisztelete, az engedelmesség, az egyéb szabályok betartása. Lazulni fog a fegyelem, a rend, a munkásság. Könnyen lágyság, elkényeztetés, túlkövetelések következnek be. Veszíteni fog a szegénység szigora; veszélybe jön a tisztaság, sőt érzékivé fog válni. Megszűnik az élet komolysága, a bűnös könnyelműség tönkre fog mindent tenni. Az így gondolkozók hivatkozhatnak még az aszkéták írásaira és példáira is, akik alig írtak a főparancsról, alig buzdítottak arra, ha egybevetjük azzal, amiket írtak s amikre buzdítottak más irányban. Nem az van-e állandóan tollukon, szájukban: tagadd meg magad, tartsd meg a szabályokat, vigyázz a tisztasá-

godra, légy engedelmes, légy alázatos, imádkozzál, gyónjál, áldozzál, mondj le mindenről, vess meg mindent, fuss a világtól és a világból!

Mi van hát itt? Mi az igazi? Nem vezet-e ezeket a Szentlélek? Többek vagyunk-e mi, akik most tanítunk, náluknál?

A válasz nehéz is, könnyű is.

Előbb adjuk meg a könnyű választ. Ez a könnyű válasz csak a dolgot magát nézi és bírálja el. Mégpedig az általános, az evangéliumi tökéletesség, szentség nézőpontjából veszi s nem tekint az ú. n. *rendi, szerzetesi* evangéliumi tökéletességre, életszentségre, amely az általános szentséget valamely szerzetesrend *sajátos* élete, annak célja szerint *sajátos* szabályok keretébe szűkítette. A szentség mintegy a *nemet* (genus), a szerzetesi pedig a *fajt* (species) alkotja. Vizsgáljuk csak a *nemet*, az általános életszentséget, amely a főpáncs tökéletes teljesítésében van.

Ahhoz szó nem fér, hogy a szeretet a fődolog. Épp ezért ennek hangsúlyozása és gyakorlata is a *fődolog*. Tehát erről kell természetszerűleg és a legtöbbet beszélni, ezt kell a szemek és

lelkek elé *legtöbbször* állítani. Az ez ellen elkövetett hibákat kell *legfőképen* észrevenni és a *legsúlyosabban* meg is büntetni. Ezek a következmények *természetszerűleg* folynak a fődolog *természetéből*, a főparancsból. Igaz? Világos, mert amit egyszer az Isten fődolognak mondott, az fődolog, azt úgy is kell kezelni.

Azonban a *gyakorlati élet* és a véges, hamar egyoldalúvá váló emberi természet *gyöngesége* szempontjából állítani kell azt is és a szerint kell cselekedni, hogy rá kell külön és névleg mutatni, miként hibázik az ember önös szeretete a főparancs ellen, meg nem tartva és áthágva a *többi*, az *egyres parancsokat*. Ezek a parancsok bennfoglaltatnak ugyan a főparancsban, csak hogy az ember nyomorúsága vagy szenvedélyesége azt *nem veszi észre*, — *belefáradván az egyoldalú*, hamis szeretetbe.

Ime a bizonyítás.

Nem halljuk-e — és mily gyakran! — az életben, hogy ez, az szereti az Istent, Jézus Krisztust, sőt nagyon is — állítja. S ugyanakkor alig van isteni és egyházi parancs, amelyet át nem hág. *Aldozik szeretetből naponta és súlyos*

bűnt követ el kötelességei ellen naponta.

A valóban létező és gyakori lélektani önámítás, a hamis szeretet ellen kell tehát hangsúlyozni *névleg* is és *külön* is a többi parancsokat is. Azért tanította az Úr, hogy az az, aki szereti őt, aki megtartja parancsait; azért sorolja fel gyakran a főparancs mellett a többieket is.

De viszont éppoly gyakori azoknál a nemesebbeknél és jobbaknál a hamis szeretet hasonló esete. Azokat értem, akik igen lelkiismeretesek és szigorúak az egyes parancsok, előírások, szabályok megtartásában, folytonos emlegetésében és sürgetésében, de viszont észre sem veszik, mily súlyos mulasztásokat követnek el maga a szeretet ellen. A szeretetről ritkán szoktak beszélni, ritkán sürgetik is. Ez is emberi gyarlóság és egyoldalúság. Ezen nagy gyarlóság ellen viszont hangsúlyosan és gyakran rá kell mutatni külön és névleg a főparancsra. Hanem ezeket felébreszteni félszegségükből sokkal nehezebb, mint az előbbi bűnösöket. Mert az előbbieknak hamar a szemük elé lehet állítani a többi parancsok

súlyos és nyilvánvaló áthágását, amellyel nyilvánvalóan össze nem egyeztethető az isteni szeretet. Az utóbbiak azonban könnyen védekezhetnek, hogy hát ők minden előírást betartanak és betartatnak! Sőt szeretetlenségüket is valamely előírás szószerinti értelmével védik s nem látják be szeretetlenségüket. Sőt a szeretetlenséget rákenik embertársaikra! Őket hibáztatják, hogy nem alázatosak, nem engedelmesek, nem önmegtágadottak, nincs igazi erényük; sőt nincs igazi szeretetük sem, mert ha volna, igaztalanságokat is el kellene békével viselniök! Valahogy — csak távoli hasonlatkép említtem — olyanok ezek, mint az ótestamentumi farizeusok, akik szörnyű legálisak voltak, de a törvény szellemét, amely a szeretet, nem bírták. Krisztust sem értették meg, Krisztus sem bírt velük.

A megoldás tehát ott van, hogy igenis fősúlyt kell fektetni a főparancsra. Erről kell legtöbbet értekezni, ezt kell kimonáontan a legtöbbször gyakorolni. De rá kell mutatni a többi köteleességekre, úgy azonban, hogy ezek megtételét is a szeretet indítóokából kell

sürgetni, sőt ezek megtétele is a szeretet cselekvése legyen az Úr tanítása szerint.

Ez az egyik.

A másik az, hogy kiki szent hitünk dogmája értelmében legyen arról meggyőződve, hogy ha *állandóan és direkte gyakorolja valaki az igazi szeretetet, akkor annyi és oly nagy kegyelmet kap, hogy képes lesz minden egyéb előírást is tökéletesen megtartani.* Ez biztos tanítás azonfelül még azért is, mert az apostolok írásaikban a gyakorlati életre nézve folyton és első helyen a *szeretetet hangsúlyozzák ki.* Szent János szavára mégis csak kell adni! „*Ha ez megtörténik, elég történik.*” A szent apostol ugyanis meg volt arról győződve, hogy ha valaki magát a szeretet osztatlan gyakorlására veti, annyi kegyelmet kap, hogy többi kötelességét is teljesíti — biztosan.

Most szóljunk a nehezebb megoldáshoz is valamit: t. i. miért beszélnek az aszkéták aránylag kevesebbet a szeretetről?

Először sokkal nagyobb tisztelet van bennünk az aszkéták iránt — értjük itt az igaziakat és a komolyakat — hogy-

sem felettük ítélkezni mernénk. De azért mégsem írhatjuk alá az *ő módszerüket*. Túlbuggók voltak ők a *sajátos szerzetesi tökéletesség kidomborításában*, amely a szabályok betartásában nyilvánul meg főleg, s a mellett szintén túlozva feltételezték ők, hogy egy szerzetes magától érthetően tisztában van a főparancsolattal s inkább rászorul arra, hogy a betartandó sok egyéb szabályt emlékezetében tartsa, értékelje és megtegye s ne tévedjen a hamis szeretet útjaira.

Rendben van. De bocsánatot kérve tőlük és mindenkitől, ezen módszer híveitől, nem is vitatkozva senkivel, én mégis inkább követem az apostolokat, főleg a jelen szívtelen világban s a Szent Szív tiszteletének korszakában. S kérem azokat, akik reám hallgatnak, hogy ők is velem tegyék és erősen domborítsák ki életükben, szavaikban, írásaikban a szeretetet Jézus és a felebarát iránt. Azért *másodszor* általában és közönségesen azt kell állítani, amit már az imént mondtam, hogy mégis csak megfelelőbb az a módszer, amikor együtt történik a tanítás és buzdítás mind a főparancsra, mind a többi pa-

rancsra és előírásra. De előtérbe helyezve mindig a *főparancsolatot*, a szeretetet; hisz azért főparancs.

A mondottakból az is világos, hogy nem helyesen vélekednek azok sem, akik féltik a szeretet előtérbehelyezésétől a többi erények fejlődését és a hibák felburjánzásától tartanak. Isten nem engedheti azt meg, ha az *igazi* szeretetet gyakorolják! Erről kezeskedik Szent János és Szent Pál. Higgyünk nekik és általuk az Úr Jézus szerető Szívének.

Most még csak egyet kell szóvá tennem.

Vigyázzunk arra, hogy az önzés és *kényelemszeretet* meg ne rontson minket annyira, hogy amikor Istennek, az Úr Jézusnak és lelkeknek látszunk szolgálni, ugyanakkor tetteleg rosszabbak ne legyünk egy jó család gyermekeinél és egy jó gazda cselédjeinél, akik nemcsak együttérezni tudnak a család érdekeivel. S ha a helyzet követeli, szívesen dolgoznak többet, mint kötelességük lenne, szívesen megelégednek kevesebbrel, mint amennyit joggal igényelhetnek, szívesen szenvednek is, csak hogy a család és a gazda közjáva előbbre jusson. Pedig ők nem mond-

ják azt, hogy Istenért szolgálnak, nem tettek fogadalmat sem arra, hogy ingyen és életük feláldozásával is szolgálni fognak a családnak vagy a gazdájuknak. Én ilyen gyermekeket és cselédeket nagy számmal ismertem életemben.

Sajnos, meg kellett azt is tapasztalnom, ami szinte hihetetlennek gondolható, hogy épp Isten családjában, épp Isten cselédjeiben találtam elég számmal olyanokat, akik igazán megérdemlik a Szentírás feddő szavát: „*Semmirekellő szolga!*” Olyan szeszélyesek, rendszertelenek, rendetlenek, gondatlanok s a mellett oly telik mindenfajta igényekkel, hogy bizony künn a világban igényeiket keresményükkel kielégíteni nem tudnák. Épp az ilyenek, mert nem fogadnak szót, nem fékezik magukat, nem tagadják meg magukat, képzelmeik, szeszélyeik, érzelmeik, kedélybeli nyavalyáik, sokféle testi s lelki zaklatásaik, kísértéseik, rendezetlen természetükből folyó örökös belső önörldéseik rabjai lesznek. Valósággal megeszik idegeiket, összekavarodnak, józan gondolkozásuk el- és felsrófolódik. Oly nehézségeket, amelyeken

józan ember könnyedén átesik, hegyekké fújnak fel.

Miért van mindez? Azért, mert nem akarják magukat épp ott megtagadni, ahol kell.

Adja a jó Jézus kegyessége, hogy kiben-kiben győzzön az igaz szeretet, hogy Isten házanépe együtt maradjon mindhalálíg.

Ó, mennyire óhajtom én is az Úr Jézussal: *„Atyám, akiket nekem adtál, megőriztem azokat, nem vezett el egy sem közülük!”*

Gyakran, de különösen az *Úrtelmutatás* alatt és a *szentáldozás* után mondogassák nagy komolysággal ezt a fohászt: *„Jézus Szíve, a szentség forrása, Szűzanyádra kérlek, tégy engem, tégy mindnyájunkat szentekké!”* Amen.

